

PATVIRTINTA

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
direktoriaus 2021 m. birželio 23 d.
įsakymu Nr. CV-1-118

LIETUVOS AGRARINIŲ IR MIŠKŲ MOKSLŲ CENTRO DARBUOTOJŲ, DIRBANČIŲ PRIE KOMBAINŲ, SAVAEIGIŲ ŽEMĖS ŪKIO TECHNIKOS, ELEKTRA SUKAMŲ MAŠINŲ BEI LAUKUOSE DARBŲ SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA Nr. 22

1. BENDROJI DALIS

1.1. Dirbti prie kombainų, savaeigių žemės ūkio technikos, elektra sukamų mašinų bei laukuose gali asmuo, ne jaunesnis kaip 18 metų (toliau vadinama — darbuotojas), nustatyta tvarka priimtas į darbą, išklauses įvadinį darbuotojo saugos ir sveikatos, įvadinį priešgaisrinės saugos instruktavimą bei pirminį instruktavimus darbo vietoje, pasirašius instruktavimų registracijos žurnaluose. Asmuo turi būti patikrinęs sveikatą ir turėti asmens medicininę knygelę (apsk. F.048/a).

1.2. Darbuotojas turi laikytis vidaus darbo tvarkos taisyklių, saugoti savo ir nekenkti kitų darbuotojų sveikatai, nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis, atlikti tik paskirtą darbą, neleisti dirbti pašaliniam asmeniui, žinoti ir vykdyti šios instrukcijos reikalavimus.

1.3. Negalima dirbti neblaiviam ar apsvaigusiam nuo narkotikų, kitų toksinių medžiagų, sergant, vartojant stiprius raminamuosius vaistus. Pastebėjus neblaivų darbuotoją privalu nedelsiant pranešti padalinio vadovui ir imtis visų priemonių nelaimei užkirsti.

1.4. Darbuotojas privalo laikytis asmens higienos: dirbti tik su švariais ir tvarkingais darbo drabužiais, prieš darbą ir po darbo plauti rankas šiltu vandeniu su muilu, jeigu reikia — pareikalauti iš padalinio vadovo ir naudoti dezinfekuojančias priemones.

1.5. Apie darbo metu gautas traumas ar pastebėjus kito darbuotojo traumavimą, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus, būtina nedelsiant pranešti padalinio vadovui ar jį pavaduojančiam asmeniui ir direktoriui, asmeniui atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Kombaino ir įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas. Netvarkinga transporto priemonė	Galimos traumos, sunkūs sužeidimai.	Kombaino techninė būklė turi būti periodiškai patikrinama, jo įrenginiai turi būti tvarkingi, atitinkantys kombainą pagaminusios gamyklos eksploatacijos reikalavimus. Nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikantis jų eksploatavimo reikalavimų.

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 <p>Besisukančios ir kitaip judančios kombaino dalys</p>	<p>Galimos traumos, sunkūs sužeidimai.</p>	<p>Neliesti rankomis besisukančių ar kitaip judančių dirbančio įrenginio dalių, kurių negalima uždengti apsaugomis, skydais. Nedėvėti darbo rūbų palaidais skvernais, atsegtomis rankovėmis.</p> <p>Dėl veikimo ypatumų peilis, sraigė, lenktuvai ir perdavimo būgnai negali būti visiškai uždengti apsauginiais gaubtais. Darbo metu laikytis saugaus atstumo nuo judančių mazgų. Prieš atliekant techninę mašinos apžiūrą ar valymą, visada išjungti pagrindinę sankabą ir variklį, įjungti stovėjimo stabdžius ir ištraukti užvedimo raktelį. Nebandyti valyti teršalų priešais rinktuvą ar ant jo, kol neišjungta kuliamoji, variklis ir neištrauktas užvedimo raktelis.</p> <p>Prieš įjungiant variklį, įjungti garsinį signalą ir įsitikinti, ar visi kiti asmenys yra pasitraukę per saugų atstumą nuo kombaino. Jokiu būdu nekišti rankų į pavojingą smulkinimo erdvę, kol juda detalės.</p>
 <p>Besisukanti kardaninė pavara</p>	<p>Įtrauktas į besisukančią kardaninę pavara žmogus gali būti sunkiai sužalotas ar net žūti.</p>	<p>Užtikrinti, kad visada būtų uždėtos pagrindinės kombaino kardaninės pavaros apsaugos. Dėvėti prie kūno priglundusius drabužius. Prieš valant, reguliuojant ar jungiant įrenginius, išjungti variklį ir kardaninę pavara.</p>
 <p>Karšti kombaino variklio paviršiai, garai</p>	<p>Galimi įvairūs terminiai, cheminiai nudegimai, žaizdos ir neigiamas poveikis organizmui.</p>	<p>Nesiliesti ir plikomis rankomis neliesti įkaitusių paviršių kurių negalima uždengti apsaugomis.</p> <p>Laikyti rankas toliau nuo aušinimo sistemos radiatoriaus, kol dirba variklis.</p>
 <p>Gaisro pavojus</p>	<p>Galimos traumos, nudegimai, sunkūs sužeidimai.</p>	<p>Kombaino elektros įrangos būklė turi užtikrinti kontrolinių elektros prietaisų darbą, nesukelti elektros laidų ir gnybtų kibirkščiavimo; akumulatoriaus baterija turi būti gerai pritvirtinta, be įskilimų ir kitų pažeidimų.</p>
 <p>Cheminės medžiagos (kuras, tepalai, išmetamosios dujos ir kt.)</p>	<p>Galimi apsinuodijimai.</p>	<p>Stengtis neįkvėpti cheminių medžiagų garų, esant galimybei stovėti, kad vėjas pūstų cheminių medžiagų garus nuo darbuotojo, o ne į jį. Tiesiogiai liečiantis su minėtomis cheminėmis medžiagomis, būtina rankas apsaugoti pirštinėmis.</p>
<p>Duobėtas kelias, pavojingi vingiai ir susiaurėjimai, stačios nuokalnės ir įkalnės ir t.t.</p>	<p>Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai.</p>	<p>Transporto priemonę vairuoti atsakingai, laikytis Kelių eismo taisyklių.</p>

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
Nepalankios meteorologinės sąlygos, neprognozuojami stichiniai gamtos reiškiniai, klimatinės sąlygos – liūtis, vėtra, perkūnija	Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai.	Būtina pasirinkti saugų judėjimo greitį. Įvertinti meteorologines sąlygas, apsirengti tinkamus šioms sąlygoms darbo rūbus, avalynę.
 Kritimas iš aukščio	Galimi įvairūs sužeidimai.	Kritimas iš aukščio – galimos sunkios, net mirtinos traumos: palipimui naudoti tik stabilias, tvarkingas paaukštinimo priemonės (kopėčias, lipynes). Draudžiama nuo paaukštinimo priemonių šokti.
 Triukšmas	Neigiamas poveikis klausos organams, visam organizmui.	Bendras triukšmo lygis darbo vietoje neturi viršyti 80 dBA. Jei šis lygis viršytas, esant galimybei pasitraukti iš triukšmingos zonos, išjungti triukšmo šaltinį. Jei to atlikti neįmanoma, būtina dėvėti apsaugines ausines, ausų kištukus (antifonus).
Vibracija	Neigiamas poveikis visam organizmui, nuovargis.	Jei negalima pašalinti vibracijos šaltinio ar jos sumažinti, darbo metu daryti pertraukas.
Dulkės (organinės ir neorganinės kilmės), garai, aerozoliai	Neigiamas poveikis organizmui, galimos alerginės ir profesinės ligos.	Jeigu užterštumas viršija higienos normas, būtina dėvėti tinkamai parinktą respiratorių.
  Darbo vietos, praėjimo kelių užkrovimas, užgriozdinimas daiktais, paslydimas, pargriuvimas	Galimi įvairūs sužeidimai, įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Darbo vietoje grindų dangos turi būti neslidžios, sausos, lygios. Esant slidžioms grindims (kabinos, užlipimo laiptelių), nedelsiant jas išvalyti. Nuolat palaikyti tvarką darbo vietoje, neužgriozdinti daiktais. Neleisti pašaliniam asmeniui laiptuoti užlipimo laipteliais ir būti ant platformos.
 Krentantys daiktai	Galimi galvos, galūnių sužalojimai.	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi.
Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai.	Nekelti vienam daiktų, krovinų viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą ne daugiau kaip: vyrams - iki 30 kg; moterims - iki 10 kg. Jeigu svoris yra didesnis, kelti dviese.
Nuovargis ir mieguista vairuojančiojo būklė, sveikatos sutrikimai	Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai.	Būtina pasirinkti saugų judėjimo greitį. Reikalui esant sustoti pailsėti. Vairuojant transporto priemonę ar vairavimo pertraukų metu pasijutus blogai, pajutus ūmius ligos požymius ar pakilus darbuotojo kūno temperatūrai, nedelsiant sustoti pranešti tiesioginiam vadovui ir kviesti pagalbą.
Darbas mechanizmų ir transporto judėjimo zonose	Galimos avarijos ir traumos.	Saugotis judančio transporto, vaikščioti tik numatytais takais ir praėjimas, nestovėti po keliamais kroviniais. Dirbti su apsauginiu šalmu.

2.2. Transporto priemonėje turi būti pirmosios pagalbos rinkinys, gesintuvas, avarinio sustojimo ženklas, šviesą atspindinti signalinė liemenė (1pav.) ir termosas su geriamu vandeniu.

1 pav. Saugumo rinkinys

2.3. Darbuotojas privalo:

2.3.1 ne pradėti dirbti be asmeninių apsauginių priemonių, kaip to reikalauja saugos darbe norminiai aktai, naudoti jas viso darbo proceso metu;

2.3.2 naudoti kolektyvines saugos priemones;

2.3.3 rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugines priemones, laiku pranešti darbdaviui ar jo įgaliotam asmeniui apie jų susidėvėjimą, užterštumą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;

2.3.4 darbo įstatymo nustatyta tvarka atlyginti nuostolius, jeigu asmeninė apsauginė priemonė dėl darbuotojo kaltės dingo arba buvo sugadinta.

2.4. Atsižvelgiant į atliekamų darbų pobūdį ir naudojamų medžiagų savybes ar jeigu asmeninė apsauginė priemonė susidėvėjo ar kitaip tapo netinkama naudoti, darbuotojui nemokamai turi būti išduodamos naujos ar papildomos priemonės.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIES DARBO PRADŽIĄ

3.1. Apžiūrėti darbo vietą, pašalinti iš jos visus nereikalingus darbui trukdančius daiktus. Darbo drabužiai turi būti tvarkingi ir užsagstyti, kad besisukančios mechanizmų dalys jų neįtrauktų, o su jais kartu rankų, ar kitų kūno dalių.

3.2. Užsivilkti darbo drabužius ir reikalingas asmenines apsaugos priemones, pasiimti atitinkantiems darbams skirtus įrankius.

3.3. Patikrinti ar:

3.3.1 mašinose, įrengimuose nėra palikta nereikalingų, darbui trukdančių daiktų;

3.3.2 pakankamas įrengimų pavarų, grandinių, diržų, transporterių juostų įtempimas. Ypatingą dėmesį atkreipti į transporterių kaušelių tvirtinimą prie juostos, juostos sudūrimo vietas;

3.3.3 gerai veikia įrengimų automatika;

3.3.4 tvarkinga ir sandari kuro padavimo sistema;

3.3.5 tvarkingai prijungtas įžeminimo laidas;

3.3.6 yra pavojingų zonų apsaugos, ar jos stabiliai pritvirtintos.

3.4. Pastebėjus bet kokius trūkumus, pagal galimybes ir kompetenciją pašalinti juos arba pranešti padalinio vadovui, informuoti atsakingas Centro tarnybas.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Darbuotojas turi dirbti laikydamasis padalinio vadovo ar jį pavaduojančio asmens nurodymų, atlikti tik pavestus darbus ir užduotis, neužsiimti pašaliniais, su darbu nesusijusiais dalykais.

4.2. Žinoti kad:

4.2.1 valyti pjovimo aparatą, sietus, kratomąją lentą, kūlimo būgną ir kitus darbo prietaisus galima tik išjungus kombaino variklį;

4.2.2 iškraunant grūdus, draudžiama lipti į kombaino bunkerį ir kojomis, rankomis ar metaliniais daiktais stumti grūdus ant iškrovimo sraigės. Tam reikia naudoti medinį kastuvą;

4.2.3. iškraunant grūdus į mašiną, aptarnaujančiam personalui draudžiama sėdėti ant automašinos bortų, būti po iškrovimo sraige, perlipti iš mašinos į kombainą ir atgal, o taip pat vežti žmones grūdais pakrautame kėbule;

4.2.4 draudžiama ilsėtis ant šiaudų kupetų, prie kombainų ir po jais, lauko kelių pakraščiuose ir netoli dirbančių agregatų;

4.2.5 aptarnaujant mažagabaritinį kombainą, saugotis judančio kombaino, ypač atbuline eiga;

4.2.6 kombainą valyti, pakeisti maišelį galima tik sustojus, išjungus dalgį, lenktuvus, kūlimo būgną;

4.2.7 lipti, nulipti ant mažagabaritinių sėjamųjų galima tik joms sustojus. Negalima ant jų dirbti stovint, nesėdint ant įrengtos sėdynės;

4.2.8 ant pakabinamos sėjamosios negalima stovėti, jei ten nėra įtaisyta specialios lentos. Neleidžiama valyti darbinių dalių agregatui judant;

4.2.9 dirbant su valomosiomis, kuliamosiomis visi skriemuliai, diržinės ir kitokios pavaros turi būti uždengti apsauginiais skydais;

4.2.10 draudžiama daryti bet kokį remontą, valyti mašinas jų nesustabdžius;

4.2.11 draudžiama šalinti bet kokius elektros įrengimų gedimus, atidarinėti elektros spintas, skydus;

4.2.12. dirbant su elektra sukamomis mašinomis nepažeisti elektros kabelių, jungiklių;

4.2.13 draudžiama rūkyti laukuose;

4.2.14 draudžiama dirbti laukuose be galvos apdangalo.

4.3. Draudžiama be padalinio vadovo žinios užleisti savo darbo vietą, darbo priemones, pareigų vykdymą kitam darbuotojui bei imtis darbų, nesusijusių su darbo užduoties vykdymu. Norėdamas laikinai pasitraukti iš savo darbo vietos, darbuotojas privalo pranešti apie tai padalinio vadovui.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Sutrikus įrenginių, kuriais dirbama, darbo režimui arba įvykus avarijai, būtina darbus nedelsiant nutraukti, perspėti dirbančius darbuotojus apie galimą grėsmę, pagal savo kompetenciją imtis priemonių rizikai pašalinti, nedelsiant pranešti apie susidariusią situaciją padalinio vadovui, asmenims atsakingiems už darbuotojų saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams.

5.2. Darbuotojas, matęs nelaimingą atsitikimą darbe arba jo padarinius, privalo apie nelaimingą atsitikimą darbe nedelsdamas pranešti padalinio vadovui arba direktoriui, asmenims atsakingiems už darbuotojų saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams, suteikti nekentėjusiam pirmąją medicinos pagalbą, prireikus iškviešti gydytoją tel. 112.

5.3. Darbo vieta ir įrenginiai, kur įvyko nelaimingas atsitikimas, turi būti išsaugoti tokie, kokie buvo nelaimingo atsitikimo metu. Būtinai pakeitimai gali būti daromi, jeigu jų nepadarius kiltų pavojus aplinkinių sveikatai ir gyvybei, tačiau visa tai turi būti įforminta raštu, pagal galimybes nufotografuota ar nufilmuota.

5.4. Pastebėjus veikiamą elektros srovės darbuotoją, reikia nedelsiant jį atitraukti nuo srovės šaltinio saugiu būdu, užtikrinant jo apsaugą nuo susižalojimo krentant, arba išjungti įtampą artimiausiu jungikliu. Jeigu būtina, kol atvyks greitoji pagalba, nekentėjusiam reikia daryti dirbtinį kvėpavimą ir išorinį širdies masažą.

5.5. Pastebėjus gaisrą, nedelsiant pranešti ugniagesiams telefonu tel. 112, iškviešti į gaisravietę vadovaujančius darbuotojus, asmenis atsakingus už darbuotojų saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padalinyje, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos specialistus ir gesinti gaisro židinių turimomis gesinimo priemonėmis.

5.6. Užsidegę drabužiai gesinami susukant juos į antklodę arba gumulą.

5.7. Nelaimingu atsitikimu kelyje į darbą ir iš darbo laikomas tik toks nelaimingas atsitikimas, kuris įvyko po darbo ar prieš darbo pradžią tiesioginiame kelyje tarp darbuotojo namų ir Centro. Apie tokį įvykį darbuotojas privalo kaip įmanoma greičiau informuoti savo tiesioginį vadovą, asmenis atsakingus už darbuotojų saugą ir sveikatą padalinyje, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Baigęs darbą, darbuotojas reikia:

6.1.1 išjungti visus įrengimus atjungiant juos nuo elektros tinklo;

6.1.2 nuo įrengimų nuvalyti dulkes;

6.1.3 sutvarkyti darbo vietą, įrankius bei inventorines pagalbines priemones nunešti į saugojimo vietą.

6.2. Nuvalyti darbo įrankius, apsaugos priemones ir, jeigu reikia — rūbus.

6.3. Nusivilkti ir sutvarkyti darbinius drabužius, nusiplauti rankas ir veidą.

6.4. Prieš užrakindamas duris darbuotojas privalo patikrinti:

6.4.1 ar uždaryti langai;

6.4.2 ar patalpoje nėra pasilikusių žmonių;

6.4.3 ar išjungti, jeigu nepaliekami dirbti budinčiame režime, kiti elektros įrenginiai, radijas, apšvietimas;

6.4.4 ar nesijaučia patalpose dujų, degėsių ir kitų nebūdingų specifinių kvapų;

6.4.5 patikrinti ar užsukti vandens čiaupai;

6.5. Darbuotojas, išeinantis iš patalpų paskutinis, privalo užrakinti duris.

6.6. Apie darbo metu pastebėtus trūkumus ir nesklandumus būtina pranešti padalinio vadovui ar jį pavaduojančiam asmeniui, atitinkamoms Centro tarnyboms.

Instrukciją parengė:

Darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos vadovas

Audrius Sasnauskas